

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ПО МИКРОБИОЛОГИЯ “СТЕФАН АНГЕЛОВ”

Нели Миленова Вилхелмова-Илиева

**Комбиниран ефект на елагитанини и ацикловир
върху репликацията на вируси херпес симплекс**

АВТОРЕФЕРАТ

**на дисертационен труд за присъждане на
образователна и научна степен “Доктор”**

(Научна специалност 01. 06. 13. Вирусология)

Научен ръководител:
Акад. Ангел Симеонов Гълъбов, дмн

София, 2012

Съдържание

Използвани съкращения	3
Увод	4
1. Цел и задачи	4
2. Материали и методи	5
2.1. Материали	5
2.2. Методи	6
3. Резултати	9
3.1. Ефект върху репликацията на HSV-1 и HSV-2	9
3.1.1. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на изследваните елагитанини	9
3.1.2. Антихерпесвирусна активност на елагитанините срещу HSV	10
3.1.3. Проучване на начина на действие на касталагин върху репликацията на HSV-1 (щам Victoria)	12
3.1.3.1. Влияние на касталагина върху извънклетъчните HSV-1 вириони (щам Victoria)	12
3.1.3.2. Влияние на касталагина върху адсорбцията на HSV-1 (щам Victoria)	13
3.1.3.3. Определяне кинетиката на ефекта на касталагин върху репликацията на HSV-1 щам Victoria	13
3.2. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV	14
3.2.1. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу HSV-1 щам Victoria	14
3.2.2. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу HSV- 2 щам Bja	14
3.2.3. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу резистентния на ACV HSV-1 щам R-100	14
3.2.4. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу резистентния на ACV HSV-2 щам PU	21
3.2.5. Определяне на комбинираната цитотоксичност	21
4. Изводи	23
5. Приноси	23
6. Публикации свързани с дисертационният труд	24
7. Участия в научни конференции свързани с дисертационният труд	24

Използвани съкращения

HSV	herpes simplex virus, вирус херпес симплекс
ACV	ацикловир
TK	тимидин киназа
MDBK	Madin-Darby bovine kidney
PBS	Phosphate buffered saline
NR	неутрално червено
CC50	цитотоксична концентрация 50%
LDH	лактатдехидрогеназа
MTT	3-(4,5-Dimethylthiazol-2-yl)-2,5-diphenyltetrazolium bromide
CGIC50	Cell Growth Inhibitory Concentration 50
ЦПЕ	цитопатичен ефект
CCID50	инфекциозни дози 50
МИ	множественост на инфекцията
FFU	focus forming units, микроскопски регистрирани микроплаки
IC50	инхибираща концентрация 50%
ИЕ	инфекциозни единици
ОП	оптична плътност
SI	селективен индекс
МНК	максимална нетоксична концентрация
SD	стандартно отклонение
CPE	цитопатичен ефект

Увод

Вирус херпес симплекс (HSV) е ДНК съдържащ обвит вирус, съществуващ като два типа: HSV-1 и HSV-2, от които HSV-1 се асоциира главно със заболяване на устата, а HSV-2 по-често се свързва с генитално заболяване. Те причиняват инфекции, които са едни от най-често срещаните при човека и са глобално разпространени. HSV може да причини различни заболявания, но най-често се характеризира с формирането на лезии върху кожата и лигавиците на инфектирания участък. Първичната инфекция може да е и асимптомна, след това вирусът винаги се транспортира чрез периферните сензорни нерви до ганглия, което впоследствие води до установяване на персистентна (латентна) пожизнена инфекция. При стимулиране може латентният вирус да се реактивира и причинява повтарящо се болестно състояние. Потенциално фаталните болести включват енцефалити у новородените и дисеминираните инфекции при пациенти с дефекти в клетъчния имунитет.

Ацикловир (ACV) както и други нуклеозидни аналози са ефективни при третирането на HSV инфекциите, но в редица случаи терапията е неуспешна, поради появата на ACV-резистентни мутанти. Затова е необходимо да се открият нови и по-ефективни антивирусни агенти, приложими за лечение на HSV инфекции.

Напоследък в литературата се съобщава, че някои растения от традиционната медицина имат анти-HSV активност. В екстракти от растения са доказани голям брой малки молекули, като феноли, полифеноли, терпени, флавоноиди, захар съдържащи компоненти, за които е доказано, че са обещаващи антихерпесни агенти. Вид полифеноли са танините, към които се отнасят елагитанините. Елагитанините се характеризират с разнообразие от биологични активности, както и с антивирусна активност срещу различни вируси, в това число и херпесни.

Понеже елагитанините са вещества, които не са достатъчно изследвани, и данните за активността им и особено за механизма им на действие са малко, в настоящият дисертационен труд ние спираме вниманието си върху анти HSV-1 и HSV-2 активността на три елагитанина. Особено внимание ще обърнем на комбинираното действие на елагитанините с ACV върху репликацията на HSV-1 и 2.

1. Цел и задачи

1.1. Цел

Определяне ефекта на наонахидрокситерфеноил-съдържащите С-гликозилирани елагитанини касталагин, вескалагин и грандинин върху репликацията на вируси херпес симплекс тип 1 и 2, при самостоятелно приложение и в комбинация с ацикловир.

1.2. Задачи

За изпълнение на тази цел си поставихме следните основни задачи:

- 1.2.1. Определяне токсичността на елагитанините върху монослойни и растящи клетки от клетъчна линия MDBK.
- 1.2.2. Определяне ефекта на елагитанините върху репликацията на чувствителни към ACV щамове на HSV-1 и HSV-2.
- 1.2.3. Определяне ефекта на елагитанините върху репликацията на резистентни към ACV щамове HSV-1 и HSV-2.
- 1.2.4. Изследване ефекта на елагитанините върху херпесвирусната репликация при различна множественост на инфекцията.
- 1.2.5. Проучване на елагитаниновия ефект върху извънклетъчните вириони на HSV1.

- 1.2.6. Изследване ефекта на най-активния елагитанин върху адсорбцията на HSV-1.
- 1.2.7. Проучване кинетиката на антихерпесния ефект на най-активния елагитанин върху репликацията на HSV-1.
- 1.2.8. Изследване комбинирания ефект на касталагин, вескалагин и грандинин с ACV върху репликацията на чувствителни към ACV щамове на HSV-1 и HSV-2 и върху репликацията на резистентни към ACV щамове на HSV-1 и HSV-2.
- 1.2.9. Изследване на комбинираната токсичност на касталагин, вескалагин и грандинин с ACV върху монослойна клетъчна линия MDBK.

2. Материали и методи

2.1. Материали

2.1.1. Клетки

Монослойна клетъчна култура Madin-Darby bovine kidney (MDBK) (Национална Банка за Индустриални Микроорганизми и Клетъчни Култури, София).

2.1.2. Вируси

- Херпес симплекс вирус тип 1 (HSV-1), чувствителен към ACV, щам Victoria (получен от проф. Стефан Дундаров, Национален център по заразни и паразитни болести, София).

- Херпес симплекс вирус тип 1, чувствителен към ACV, щам DA (от колекцията на Института по микробиология, БАН).

- Херпес симплекс вирус тип 1, резистентен към ACV, щам R-100, на проф. G. Palu, Институт по микробиология, Университет Падуа, Италия, предоставен ни от Лабораторията по вирусология на БФ при СУ "Св. Климент Охридски". Щам R-100 се характеризира с мутация в гена кодиращ ензима ТК, който е с променена субстратна специфичност (ТК^A).

- Херпес симплекс вирус тип 2 (HSV-2), чувствителен към ACV, щам Bja (получен от проф. Стефан Дундаров, Национален център по заразни и паразитни болести, София)

- Херпес симплекс вирус тип 2, чувствителен към ACV, щам ХА (от колекцията на Института по микробиология, БАН).

- Херпес симплекс вирус тип 2, резистентен към ACV, щам PU, на проф. G. Palu, предоставен ни от Лабораторията по вирусология на БФ при СУ "Св. Климент Охридски" - характеризира се с мутация в гена за тимидин киназа, поради което ензимът не се експресиращ - ТК негативен мутант (ТК⁻).

2.1.2. Изследвани вещества

Нонахидрокситерфеноил-съдържащи С-гликозилирани елагитанини: касталагин, вескалагин и ликсозо-съдържащия грандинин, изолирани от дъб (*Quercus robur*), пречистени, структурно охарактеризирани, синтезирани и любезно предоставени от екипа на Prof. S. Quideau от Университета в Бордо, Франция (S. Quideau et al, 2003).

Ацикловир [9-(2-hydroxyethoxymethyl)-guanine] (ACV).

2.2. Методи

2.2.1. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на изследваните елагитанини и ACV върху монослойна клетъчна култура MDBK.

2.2.1.1. Определяне на индивидуалната цитотоксичност чрез оцветяване с neutral red (NR). Върху монослой от клетки MDBK се добавя всяко едно от веществата в необходимите концентрации. Използва се оцветяване с багрилото неутрално червено (NR). Преживяемостта на клетките се изчислява като % спрямо клетъчна контрола по формулата:

$$\% \text{ клетъчна преживяемост} = (\text{брой живи клетки} / \text{брой живи клетки в контролата}) \times 100$$

2.2.1.2. Определяне на индивидуалната цитотоксичност чрез определяне на мембранната цялост като зависимост от количеството лактатдехидрогеназа (LDH) отделено в средата. Определеното количество LDH се използва като индикатор на относителната клетъчна жизненост, като функция от мембранната цялост. Клетъчната жизненост се изчислява по формулата:

$$\% \text{ клетъчна жизненост} = [(\text{ОП проба} - \text{ОП негативна контрола}) / (\text{ОП позитивна контрола} - \text{ОП негативна контрола})] \times 100$$

2.2.1.3. Определяне на индивидуалната цитотоксичност чрез оцветяване с MTT (3-(4,5-Dimethylthiazol-2-yl)-2,5-diphenyltetrazolium bromide). Върху монослой от клетки MDBK се добавя всяко едно от веществата в необходимите концентрации. Използва се оцветяване с MTT. Преживяемостта на клетките се изчислява като % спрямо клетъчна контрола по формулата:

$$\% \text{ клетъчна преживяемост} = (\text{брой живи клетки} / \text{брой живи клетки в контролата}) \times 100$$

2.2.2. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на изследваните елагитанини и ACV върху растящи клетки от монослойна клетъчна култура MDBK.

2.2.2.1. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на елагитанините и ACV върху растящи клетки чрез директно определяне броя на живите клетки с помощта на светлинен микроскоп. Към суспензия от клетки MDBK се прибавя съответно разреждане на веществото. Изброяват се жизнените клетки с помощта на светлинен микроскоп. Процентът на подтискане на растежа на клетките се определя чрез сравняване с контролата и се построява крива на клетъчния растеж в присъствие на различните концентрации на веществото от която се определя $CGIC_{50}$.

2.2.2.2. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на изследваните вещества върху растящи клетки чрез оцветяване с NR. Към суспензия от клетки MDBK се прибавя съответно разреждане на веществото. Отчитането на жизнените клетки става чрез оцветяване с неутрално червено (NR).

2.2.3. Определяне на инфекциозния вирусен титър по метода на крайното разреждане.

Чрез микроскопско наблюдение на клетъчния монослой се отчита цитопатичния ефект (ЦПЕ), индуциран от съответния вирусен щам. Инфекциозният вирусен титър се определя по два метода:

А) по метода на Reed и Muench (1938);

Б) колориметрично чрез оцветяване с NR или MTT.

2.2.4. Определяне на индивидуалния антивирусен ефект на изследваните вещества.

2.2.4.1. Определяне на антивирусния ефект на изследваните вещества с микроплако редуциращ тест (микроскопски регистрирани микроплаки). Използва се такова разреждане на вируса, което отговаря на 100 FFU/ 0.1ml (МИ = 0.0025). Изброяват се микроскопски регистрираните микроплаки и се пресмята процента протекция в пробите спрямо вирусната контрола по формулата:

$$\% \text{ инхибиция} = [1 - (\text{брой микроплаки в пробата}) / (\text{брой микроплаки във вирусната контрола})] \times 100$$

2.2.4.2. Определяне на антивирусния ефект на изследваните вещества чрез инхибиране на цитопатичния ефект и оцветяване с neutral red. Инхибирането на цитопатичния ефект се определя чрез поглъщане на багрилото неутрално червено от жизнените клетки. Получените стойности се използват за пресмятане на процент протекция на клетките, като се използва формулата:

$$[\text{ОП (проба)} - \text{ОП (контр. вирус)} / \text{ОП (контр. токсичност)} - \text{ОП (контр. вирус)}] \times 100,$$

където: ОП – оптична плътност.

2.2.4.3. Определяне на антивирусния ефект на изследваните вещества чрез инхибиране на цитопатичния ефект и оцветяване с МТТ. Инхибирането на цитопатичния ефект се определя чрез поглъщане на багрилото МТТ от жизнените клетки. Получените стойности се използват за пресмятане на процент протекция на клетките, като се използва формулата:

$$[\text{ОП (проба)} - \text{ОП (контр. вирус)} / \text{ОП (контр. токсичност)} - \text{ОП (контр. вирус)}] \times 100$$

2.2.4.4. Определяне на антивирусния ефект на изследваните вещества чрез инхибиране на цитопатичния ефект, при използване на различна множественост на инфекцията и оцветяване с МТТ. Работено е с такова разреждане на вируса, което отговаря на 100, 200, 1000 или 2000 CCID₅₀/ 0.1ml (МИ съответно е равна на 0.0025, 0.005, 0.025 и 0.05). Инхибирането на цитопатичния ефект се определя чрез поглъщане на багрилото МТТ от жизнените клетки.

2.2.5. Определяне на селективните индекси (SI). Селективният индекс отразява съотношението между токсичността и ефективността на даден антивирусен препарат. В проведените експерименти SI са определяни по формулата:

$$SI = CC_{50} / IC_{50}$$

2.2.6. Влияние на касталагина върху извънклетъчните HSV-1 вириони. Смесват се равни обеми вирус (10⁵ CCID₅₀) и касталагин в различна концентрация. След това се определя инфекциозният вирусен титър на всички контактни проби по метода на крайното разреждане (Reed и Muench, 1938) и се определя Δlog (Гълъбов, 1978).

2.2.7. Влияние на касталагина върху адсорбцията на HSV-1. Монослой от клетки MDBK се покрива със смес от равни части вирус и касталагин в различна концентрация. Пробите се инкубират на 4°C в продължение на 15, 30, 45 и 60 мин. След трикратно замразяване и размразяване се определя инфекциозният вирусен титър и се определя Δlog (Shindarov и съавт., 1970; Гълъбов, 1978).

2.2.8. Определяне кинетиката на ефекта на касталагин върху репликацията на HSV-1 щам Victoria

Използва се експериментална постановка на timing-of-addition study при проследяване на растежната крива на вируса (МИ = 0.025) (Гълъбов, 1978). На всяка проба беше определен инфекциозният вирусен титър по метода на крайното разреждане (Reed и Muench, 1938).

2.2.9. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV.

2.2.9.1. Определяне на комбинирания антивирусен ефект на елагитанините с ACV отчетен чрез микроплако-редуциращ тест. След адсорбцията на вируса се прибавят разреждания на елагитанините и ACV поотделно или в двойни шахматни комбинации. Използвани са концентрации $2IC_{50}$, IC_{50} , $IC_{50}/2$, $IC_{50}/4$, $IC_{50}/8$ на веществата. след което се изброяват микроскопски регистрираните микроплаки. Антивирусния комбиниран ефект се определя на основата на три-дименсионалния модел разработен от Prichard и Shipman (Prichard and Shipman, 1990), с помощта на компютърна програма MacSynergy^{TM} II (Prichard et al., 1992).

2.2.9.2. Определяне на комбинирания антивирусен ефект на елагитанините с ACV отчетен чрез инхибиране на цитопатичния ефект и оцветяване с neutral red. Комбинираният антивирусен ефект се отчита чрез оцветяване с NR. За определяне на комбинирания антивирусен ефект се използва три-дименсионалния модел на Prichard и Shipman.

2.2.9.3. Определяне на комбинирания антивирусен ефект на елагитанините с ACV отчетен чрез инхибиране на цитопатичния ефект и оцветяване с МТТ. Комбинираният антивирусен ефект се отчита чрез оцветяване с МТТ. Комбинираният антивирусен ефект на веществата се определя по модела на Prichard и Shipman.

2.2.10. Определяне на комбинираната цитотоксичност чрез оцветяване с МТТ. Използвани са концентрации $2IC_{50}$, IC_{50} , $IC_{50}/2$, $IC_{50}/4$, $IC_{50}/8$ на веществата, които са използвани за определяне на комбинираната им антивирусна активност. Използва се оцветяване с МТТ, а комбинираната цитотоксичност на веществата се определя по модела на Prichard и Shipman.

2.2.11. Определяне на комбинираната цитотоксичност чрез оцветяване с NR. Използвани са концентрации $2IC_{50}$, IC_{50} , $IC_{50}/2$, $IC_{50}/4$, $IC_{50}/8$ на веществата, които са използвани за определяне на комбинираната им антивирусна активност. Използва се оцветяване с NR, а комбинираната цитотоксичност на веществата се определя по модела на Prichard и Shipman.

2.2.12. Статистическа обработка на резултатите.

2.2.12.1. Определяне на стандартно отклонение (standard deviation, sd) с помощта на програмата OriginPro 7.5.

2.2.12.2. Student's t-test, при който се получава сравняване на две групи от резултати. Данните са получени с програмата GraphPad Prism4.

3. Резултати

3.1. Ефект върху репликацията на HSV-1 и HSV-2

3.1.1. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на изследваните елагитанини

3.1.1.1. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на изследваните елагитанини върху монослойна клетъчна култура MDBK.

Цитотоксичността на елагитанините касталагин, вескалагин и грандинин беше определена върху MDBK стационарни и растящи клетки. Паралелно беше тествана и токсичността на ACV. Цитотоксичността върху клетъчна култура намираща се в стационарна фаза, бе измерена с помощта на три метода: чрез оцветяване с NR, чрез определяне на количеството на LDH, отделено в средата и чрез оцветяване с MTT. Отчитането на резултатите се правеше на 48h и 72h за NR и на 24 h, 48 h и 72 h за LDH и MTT теста. Както се вижда на Табл. 1., елагитанините са по-цитотоксични от ACV, стойностите на CC_{50} на тези вещества са значително по-ниски от тази на ACV ($p < 0.0001$; Student's *t*-test). Най-ниски стойности на CC_{50} за елагитанините се отчитат с MTT теста, докато най-високи стойности се получават при определянето на LDH в средата. Данните получени от оцветяването с NR заемат междинна позиция. ACV показва най-ниски стойности на CC_{50} при оцветяването с NR и най-високи при LDH теста.

Табл. 1. Токсичност на изследваните вещества върху клетъчна култура MDBK.

Вещества	$CC_{50}^{NR} \pm SD(\mu M)$		$CC_{50}^{LDH} \pm SD(\mu M)$			$CC_{50}^{MTT} \pm SD(\mu M)$		
	48h	72h	24h	48h	72h	24h	48h	72h
Касталагин	53.9 ± 4.2	41.9 ± 3.9	79.5 ± 5.4	63.1 $\pm$ 4.9	63.0 ± 2.4	45.2 ± 5.9	39.5 ± 2.6	35.1 ± 3.1
Вескалагин	68.2 ± 3.9	54.0 ± 4.4	81.2 ± 3.5	85.5 ± 1.6	80.0 ± 1.8	44.2 ± 6.5	27.0 ± 1.6	26.2 ± 2.1
Грандинин	35.5 ± 5.2	29.9 ± 2.9	100.0 ± 6.3	96.4 ± 5.7	94.0 ± 3.7	50.4 ± 2.5	36.6 ± 8.2	32.8 ± 8.2
ACV	1296 ± 49.4	506.0 ± 17.0	>3000	>3000	661.0 ± 21.2	>3000	1963.0 $\pm$ 175.7	666.5 ± 75.6

*** $p < 0.0001$ при сравняване на стойността за всеки елагитанин със съответната стойност на ACV

3.1.1.2. Определяне на индивидуалната цитотоксичност на изследваните вещества върху растящи клетки от монослойна клетъчна култура MDBK .

Индивидуалната цитотоксичност на елагитанините и ACV за растящи клетки се определяше чрез намиране на концентрацията, подтискаща нарастването броя на клетките с 50% ($CGIC_{50}$), спрямо контролата (без инхибитор в растежната среда), достигнала стационарна фаза. Цитотоксичният ефект се изследваше чрез третиране на клетъчната суспензия с различни концентрации на инхибиторите, разтворени в растежната среда. Цитотоксичният ефект се определи по два начина: чрез директно определяне броя на живите клетки с помощта на светлинен микроскоп, и чрез оцветяване с NR. Процесът на подтискане на растежа на клетките се определяше на 24h, 48h и 72h и се построяваха криви на клетъчния растеж. Резултатите от Табл.2. показват значително по-ниски стойности на $CGIC_{50}$, в сравнение с тези на CC_{50} , получени със същата методика, което се обяснява с по-голямата

Табл. 2. Токсичност на изследваните вещества върху растящи клетки от клетъчна култура MDBK.

Вещества	CGIC ₅₀ ^{CCT} ±SD(μM)			CGIC ₅₀ ^{NR} ±SD(μM)		
	24h	48h	72h	24h	48h	72h
Касталагин	21.9 ± 2.2	10.6 ± 2.1	3.9 ± 0.7	17.8 ± 1.1	13.4 ± 1.3	5.2 ± 1.3
Вескалагин	20.2 ± 2.3	19.3 ± 0.5	14.9 ± 2.0	20 ± 1.1	19 ± 0.7	17.2 ± 1.6
Грандинин	15.3 ± 1.5	5.4 ± 0.7	3.9 ± 0.8	17.3 ± 1.6	8.8 ± 1.3	4.5 ± 1.1
ACV	618 ± 28.1	380 ± 17.2	213.0 ± 11.4	694.5 ± 22.9	413 ± 11.8	221 ± 13.3

***p<0.001 при сравняване на стойността за всеки елагитанин със съответната стойност на ACV

чувствителност спрямо токсични фактори на млади растящи и делящи се клетки в сравнение с клетките в покой. Резултатите получени от двата метода на отчитане са доста близки. И трите елагитанина показват значително висока цитотоксичност в сравнение с ACV (p<0.001; Student's *t*-test).

3.1.2. Антихерпесвирусна активност на елагитанините срещу HSV

3.1.2.1. Определяне на индивидуалната антивирусна активност на изследваните вещества. Антивирусният ефект на всеки елагитанин и на ACV се определяше по три метода: микроплако-редуциращ тест (микроскопски регистрирани микроплаки, focus forming units reduction assay, FFU reduction assay); инхибиране на цитопатичния ефект (Cytopathic effect (CPE) inhibition test), отчитан чрез оцветяване с 1) NR или 2) МТТ. И при трите метода ефекта се определяше в постановка доза-отговор, като всяко тестирано вещество се приготвяше в серия последователни логаритмични моларни разреждания.

Табл. 3. Антихерпесвирусна активност (SI) на елагитанините и ACV срещу чувствителните на ACV HSV-1 щамове Victoria и DA

Метод	Вещества	SI = CC ₅₀ /IC ₅₀				
		Victoria			DA	
		Микроплако редуциращ тест	ЦПЕ инхибиращ тест NR	МТТ	Микроплако редуциращ тест	ЦПЕ инх. Тест NR
Цитотоксичност измерена чрез NR	Касталагин	4498.0	930.0	64.2	5390.0	163.3
	Вескалагин	909.0	378.7	83.2	4546.0	136.4
	Грандинин	88.7	40.4	29.6	113.0	77.2
	ACV	972.8	881.6	762.4	1270.5	1107.7
Цитотоксичност измерена чрез LDH	Касталагин	5258.3	1087.9	75.1	6310.0	191.2
	Вескалагин	1140.0	475.0	104.3	5700.0	171.0
	Грандинин	241.0	109.5	80.3	3213.3	209.6
	ACV	>2256.0	>2040.0	>1764.0	>2941.0	>2564.0
Цитотоксичност измерена чрез МТТ	Касталагин	3291.6	681.0	47.0	3950.0	119.7
	Вескалагин	360.0	150.0	33.0	1800.0	54.0
	Грандинин	91.5	41.6	30.5	1220.0	79.6
	ACV	1476.0	1335.4	1154.7	1924.5	1677.8

Резултатите за антивирусния ефект бяха отчитани на 48-мия час за чувствителните на ACV HSV-1 щамове Victoria и DA и HSV-2 щамове Вја и ХА, и на 72-рия час за резистентните на ACV щамове HSV-1 (R-100) и HSV-2 (PU), и бяха определени IC₅₀ (inhibitory concentration 50) – концентрацията на всяко едно вещество, която намалява броя на микроплаките, съответно на цитопатичния ефект с 50% спрямо вирусната

контрола (без инхибитор в средата). От стойностите на CC_{50} и IC_{50} се определяха селективните индекси (SI) на веществата (табл. 3-5). От табл.3 се вижда, че с най-висока активност спрямо HSV-1 е касталагина, която превъзхожда тази на ACV при използване на микроплако-редуциращия тест. При отчитане с NR активността на касталагина отново е висока, но близка или по-ниска от тази на ACV.

При отчитане с MTT стойностите за ефекта на касталагин са най-ниски, в сравнение с другите два метода, но се запазва силният анти-вирусен ефект, по-добре изразен спрямо щам DA. Вескалагин също проявява силен антивирусен ефект, като чрез микроплако-редуциращия тест показва активност близка до тази на ACV, докато при оцветяването с NR и MTT - стойностите са значително по-ниски, но-все пак показващи висока активност.

Табл. 4. Антихерпесвирусна активност (SI) на елагитанините и ACV срещу чувствителните на ACV HSV-2 щамове Bja и XA

Метод	Вещества	SI = CC_{50}/IC_{50}				
		Bja			XA	
		Микроплако редуциращ тест	ЦПЕ инх. тест		Микроплако редуциращ тест	ЦПЕ инх.тест
			NR	MTT		NR
Цитотоксичност измерена чрез NR	Касталагин	89.9	61.3	53.9	336.9	122.5
	Вескалагин	123.9	72.5	73.3	378.9	113.7
	Грандинин	71.0	45.5	29.6	208.8	64.5
	ACV	810.5	44.8	648.0	790.2	682.1
Цитотоксичност измерена чрез LDH	Касталагин	105.2	717.0	63.1	394.4	143.4
	Вескалагин	155.5	91.0	92.0	475.0	142.5
	Грандинин	192.8	123.6	80.3	567.0	175.3
	ACV	>1875.0	>1724.0	>1500.0	>1829.0	>1579.0
Цитотоксичност измерена чрез MTT	Касталагин	65.8	44.9	39.5	246.9	89.5
	Вескалагин	49.0	28.7	29.0	150.0	45.0
	Грандинин	73.2	47.0	30.5	215.3	66.5
	ACV	1227.0	1128.2	981.5	1197.0	1033.2

Грандинина проявява най-слаба активност и при трите използвани метода. Спрямо HSV-2 и трите елагитанина проявяват значителна антивирусна активност, която е сравнително близка за трите вещества, и при трите използвани метода. По-силен ефект те демонстрират при щам XA (табл. 4).

Спрямо резистентните на ACV щамове HSV-1 (R-100) и HSV-2 (PU) отново ефекта е значително по-изразен при HSV-1, като най-активен е касталагина, а най-слабо активен е грандинина. Най-високи стойности отново се получават при микроплако-редуциращия тест, а най- ниски при оцветяването с MTT. При HSV-2 ефекта е по-слаб, и трите вещества проявяват близка активност и по трите използвани метода (табл. 5).

3.1.2.2. Определяне на антивирусния ефект на изследваните вещества чрез инхибиране на цитопатичния ефект при използване на различна множественост на инфекцията.

За определяне на антивирусния ефект на елагитанините върху HSV-1 (Victoria) и HSV-2 (Bja) при използване на различна вируса инокулационна доза беше използван метода на инхибиране на ЦПЕ чрез оцветяване с MTT. Бяха използвани вирусни инокулационни дози 100, 200, 1000 и 2000 $CCID_{50}$ (съответно 0.0025, 0.005, 0.025 и 0.05 МИ).

Табл. 5. Антихерпесвирусна активност (SI) на елагитанините и ACV срещу резистентните щамове HSV-1 (R-100) и HSV-2 (PU)

Метод	Вещества	SI = CC ₅₀ /IC ₅₀					
		R-100			PU		
		Микроплако редуциращ тест	ЦПЕ инхибиращ тест NR	MTT	Микроплако редуциращ тест	ЦПЕ инхибиращ тест NR	MTT
Цитотоксичност измерена чрез NR	Касталагин	1047.5	419.0	38.0	97.4	77.6	34.9
	Вескалагин	900.0	270.0	38.6	117.4	90.0	49.0
	Грандинин	650.0	175.9	20.0	103.1	74.8	24.9
	ACV	25.3	18.6	16.0	29.0	25.0	17.0
Цитотоксичност измерена чрез LDH	Касталагин	1575.0	630.0	57.3	146.5	116.6	52.5
	Вескалагин	1333.3	400.0	57.1	174.0	133.3	72.7
	Грандинин	2043.5	553.0	62.6	324.1	235.0	78.3
	ACV	33.0	24.3	21.0	38.0	32.8	22.3
Цитотоксичност измерена чрез MTT	Касталагин	877.5	351.0	32.0	81.6	65.0	293.0
	Вескалагин	436.7	131.0	18.7	57.0	43.7	23.8
	Грандинин	713.0	193.0	21.8	113.0	82.0	27.3
	ACV	33.3	24.5	21.1	38.3	33.0	22.5

Резултатите бяха отчитани на 48-мия час и бяха определени IC₅₀ на всяко вещество при всяка една от горепосочените вирусни инокулационни дози. От стойностите на CC₅₀ (определени чрез оцветяване с NR, определяне количеството на LDH в средата и оцветяване с MTT) и IC₅₀ се изчисляват селективните индекси (SI) на веществата при различните вирусни дози (табл. 6). От получените резултати се вижда, че с повишаване на вирусната доза активността на елагитанините намалява при МИ = 0.005, което не се наблюдава при ACV.

3.1.3. Проучване на начина на действие на касталагин върху репликацията на HSV-1 (щам Victoria)

3.1.3.1. Влияние на касталагина върху извънклетъчните HSV-1 вириони (щам Victoria).

Проучен беше ефектът на касталагин върху извънклетъчните вириони на HSV-1. Смесени бяха равни обеми вирус (10⁵ CCID₅₀) и касталагин в МПК (10μM). Пробите бяха инкубирани на стайна температура за различни интервали от време (15, 30, 60, 90 и 120 мин.) и на 37°C (60, 120 и 150 мин.).

Табл. 6. Антихерпесвирусна активност (SI) на елагитанините и ACV срещу HSV-1 (щам Victoria) и HSV-2 (щам Bja), при използване на различна вирусна доза, определена чрез оцветяване с MTT.

Метод	Вещества	SI = CC ₅₀ /IC ₅₀							
		Victoria, МИ*				Bja, МИ*			
		0.0025	0.005	0.025	0.05	0.0025	0.005	0.025	0.05
Цитотокс. измерена чрез NR	Касталагин	64.2	20.0	16.8	1.7	45.0	14.7	11.2	1.7
	Вескалагин	73.3	16.0	7.8	2.4	37.8	28.4	11.7	2.3
	Грандинин	762.3	17.7	9.3	1.2	25.4	16.5	8.0	1.2
	ACV	1154.7	576.0	498.5	480.0	648.0	462.8	405.0	335.7
Цитотокс. измерена чрез LDH	Касталагин	74.1	23.4	19.7	2.1	52.6	17.2	13.1	2.1
	Вескалагин	91.9	20.0	9.9	2.8	47.5	35.6	14.7	2.8
	Грандинин	80.3	48.2	25.4	3.6	68.8	44.8	21.8	3.3
	ACV	>1764.7	>1333.3	>1153.8	>1111.1	>1500.0	>1071.4	>937.5	>777.2
Цитотокс. измерена чрез MTT	Касталагин	47.0	14.6	12.3	1.3	32.9	10.6	8.2	1.3
	Вескалагин	29.0	6.3	3.1	1.5	15.0	11.3	4.6	1.5
	Грандинин	30.5	18.3	9.6	1.4	26.1	17.0	8.2	1.2
	ACV	1154.7	872.4	755.0	727.0	981.5	701.1	613.4	508.5

*МИ – множественост на инфекцията

На 15 минута ефектът е слаб, $\Delta\log$ 0.67, и става значим на 30 минута - $\Delta\log$ 1.6. С увеличаване на времето на въздействие влиянието върху извънклетъчния вирус се увеличава на 60 минута $\Delta\log$ 1.8, на 90 минута $\Delta\log$ 2, като най-силен ефект се наблюдава на 120 минута $\Delta\log$ 2.2.

При използване на различни концентрации касталагин (10 μM , 1 μM , 0.1 μM и 0.01 μM) ефект върху извънклетъчните вириони при 37°C се наблюдава на 30 минута с концентрации 10 μM и 1 μM , и на 60 минута с концентрации 0.1 μM и 0.01 μM . Ефектът се увеличава с увеличаване на времето на въздействие и е температурно-зависим, като при 37°C е отчетливо по-висок.

3.1.3.2. Влияние на касталагина върху адсорбцията на HSV-1 (щам Victoria).

Проследено беше влиянието на касталагина в концентрация 10 μM (МПК) върху адсорбцията на HSV-1 върху чувствителни клетки MDBK.

Адсорбцията на опитните и контролните проби се извършваше на 4°C в продължение на 15, 30, 45 и 60 минута, на които беше определен инфекциозният вирусен титър и $\Delta\log$ за всеки интервал от време. Използвана бе доза на вируса 1000 CCID₅₀/ямка (МИ = 0.0025).

На 15 минута ефект върху адсорбцията на HSV-1 не се наблюдава ($\Delta\log$ = 0.25). Инхибиращ ефект се отчита на 30 минута с $\Delta\log$ 1.7, и с увеличаване времето на въздействие намалява броят на адсорбиралите вириони на HSV-1 върху клетката, като стойностите на $\Delta\log$ на 45 и 60 минута са съответно 2.2 и 3.2. В следващи експерименти проучихме влиянието на различни концентрации касталагин върху вирусната адсорбция с продължителност 60 минути. Освен изпитваната досега концентрация 10 μM бяха използвани и концентрациите 1 μM , 0.1 μM и 0.01 μM . Освен при 10 μM ефект върху адсорбцията се наблюдава и при 1 μM - $\Delta\log$ = 2. При концентрация 0.1 μM ефектът е отчетливо по-слаб ($\Delta\log$ = 1), а при концентрация 0.01 μM ефект не се наблюдава ($\Delta\log$ = 0.25). След като бе установено, че наблюдаваният ефект върху адсорбцията на HSV-1 зависи от концентрацията на касталагин, изследвахме влиянието му върху адсорбцията на вируса при по-висока вирусна инокулационна доза (10 000 CCID₅₀/ml, МИ = 0.025). На 15 минута ефект не се наблюдава ($\Delta\log$ = 0.2), на 30 минута има известен ефект - $\Delta\log$ = 1.5. Отчетлив е ефектът на 45^{-та} минута - $\Delta\log$ = 1.8 и най-силен ефект има на 60 минута $\Delta\log$ = 2.3. От тези резултати се вижда, че при използване на по-висока вирусна доза (МИ = 0.025) ефектът на касталагин върху адсорбцията на HSV-1 е по-слаб отколкото при МИ = 0.0025, от което може да се заключи, че влиянието върху адсорбцията е в зависимост, както от концентрацията на касталагина, така и то дозата на вируса.

3.1.3.3. Определяне кинетиката на ефекта на касталагин върху репликацията на HSV-1 щам Victoria

Проучен беше ефекта на касталагин върху продукцията на инфекциозни вириони при проследяване на растежната крива на ACV чувствителния HSV-1 щам Victoria. Използвана бе експериментална постановка във варианта timing of addition study (множественост на инфекцията = 0.025) Съединението бе приложено в концентрация 10 μM (МНК). Най-силен ефект се отчита когато касталагина е прибавен на 0-вия и 3-тия час. При прибавяне на 6-тия и 12-тия час също се наблюдава ефект, но по-слаб. Когато съединението се добави по-късно (18-24 час) не се наблюдава статистически достоверен инхибиращ ефект. От получените при този експеримент резултати може да се заключи, че касталагин засяга ранен етап във вирусния репликативен цикъл.

3.2. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV.

Определянето на комбинирания ефект на елагитанините с ACV беше извършено спрямо ACV-чувствителни щамове на HSV-1 - Victoria и на HSV-2 - Вја, и ACV-резистентните на HSV-1 – щам R-100 и на HSV-2 – щам PU. За целта бяха използвани два метода: 1) микроплако-редуциращ тест, 2) тест с инхибиране на цитопатичния ефект. При ЦПЕ -инхибиращия тест бе използвано а) оцветяване с NR и б) оцветяване с МТТ. Характерът на комбинирания ефект бе определян чрез три-дименсионалния модел на Prichard и Shipman с прилагане на компютърна програма MacSynergy^{TM}. Съгласно изискванията на метода работено бе със следните концентрации на всяко от съединенията: $2IC_{50}$, IC_{50} , $IC_{50}/2$, $IC_{50}/4$ и $IC_{50}/8$, като всяка концентрация елагитанин се комбинираше с всяка концентрация на ACV („шахматна схема”).

3.2.1. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу HSV-1 щам Victoria.

При изследване на комбинираният ефект на елагитанините с ACV върху репликацията на HSV-1 щам Victoria, най-силен синергичен ефект дава комбинацията на касталагина с ACV отчетена чрез микроплако редуциращ тест. По-ниски стойности на синергичният ефект се получават при комбинацията на вескалагина с ACV, и най-нисък синергичен ефект се отчита с грандинина $106 \mu M^2\%$. При отчитане с NR се получават по-ниски стойности на синергизма, но отново най-силен ефект се отчита при комбинацията с касталагин. МТТ теста, както при индивидуалните ефекти, така и тук дава най-ниски стойности от трите използвани метода, но отново отчита най-силен синергичен ефект при комбинацията с касталагина. И от трите използвани метода може да се обобщи, че комбинацията на касталагин, вескалагин и грандинин с ACV върху щам Victoria са със силен или умерен синергизъм.

3.2.2. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу HSV-2 щам Вја.

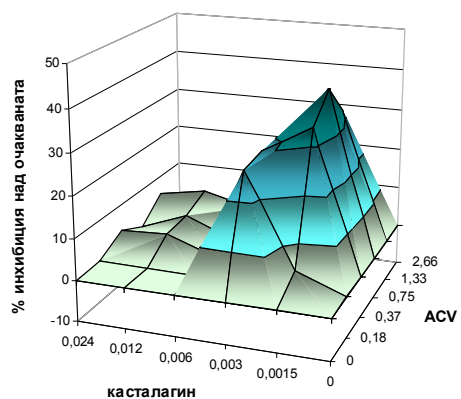
От комбинациите тествани срещу репликацията на HSV-2 щам Вја, най-силен синергичен ефект има комбинацията с грандинин, като и трите използвани метода дават силен синергизъм с близки стойности. Следваща по активност е комбинацията с касталагин, при която при оцветяване с NR и МТТ се получава силен синергизъм с близки стойности, а отчитането с микроплако редуциращ тест дава умерен синергизъм. Комбинацията с вескалагина и при трите метода са с умерен синергизъм с близки стойности. От резултатите получени при комбинираният ефект на касталагин, вескалагин и грандинин с ACV върху щам Вја се установява силен или умерен синергизъм.

3.2.3. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу резистентния на ACV HSV-1 щам R-100.

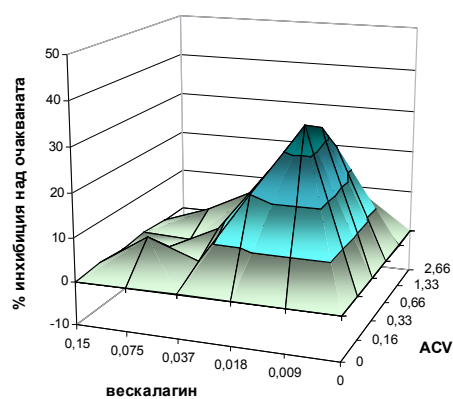
Комбинацията на касталагина с ACV върху репликацията на резистентния на ACV щам R-100 на HSV-1 отчита силно изразени синергичен ефект, който е даже по-силен от ефекта на същата комбинация, изследван върху чувствителния към ACV щам Victoria на HSV-1. Комбинираният ефект на вескалагин с ACV върху резистентния към ACV щам R-100 на HSV-1 подобно на комбинацията на касталагина с ACV се наблюдава изключително силен синергичен ефект с обширни синергични зони. С помощта на микроплако-редуциращия тест се отчита най-силният комбиниран синергичен ефект от всички изследвани комбинации по всички методи .

При комбинираният ефект на грандинина с ACV върху щам R-100 на HSV-1 се установява ясно изразен синергичен ефект, наблюдаващ се при ниските концентрации на грандинина, както и известна зона с адитивен ефект.

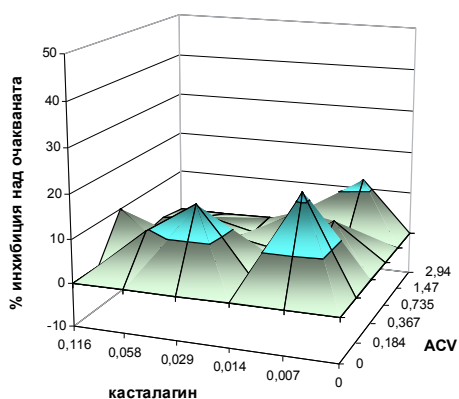
a)

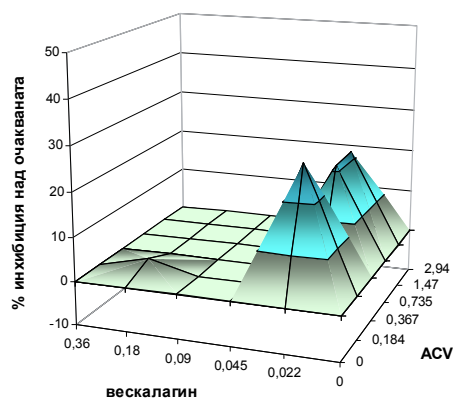
a)

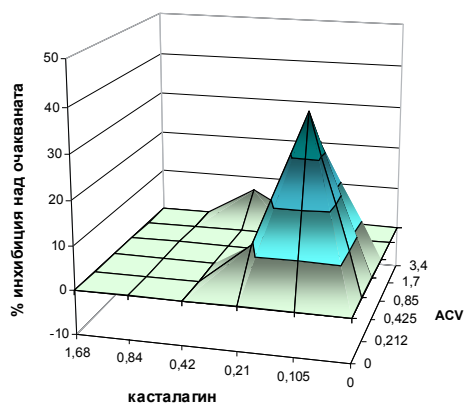
b)

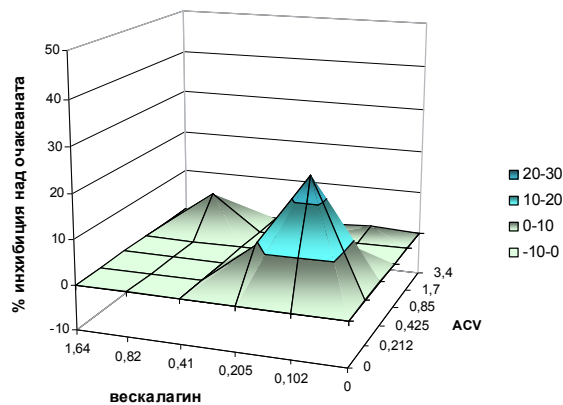
b)

c)

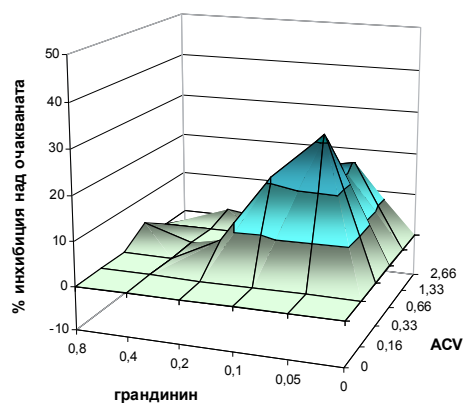
c)

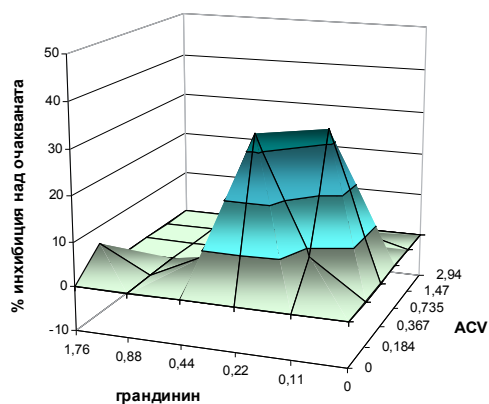
Фиг. 1. Комбиниран антивирусен ефект на касталагин и ACV върху репликацията на HSV-1 (щам Victoria), отчетен чрез: а) микроплако-редуциращ тест; б) NR; в) MTT

Фиг. 2. Комбиниран антивирусен ефект на вескалагин и ACV върху репликацията на HSV-1 (щам Victoria), отчетен чрез: а) микроплако-редуциращ тест; б) NR; в) MTT

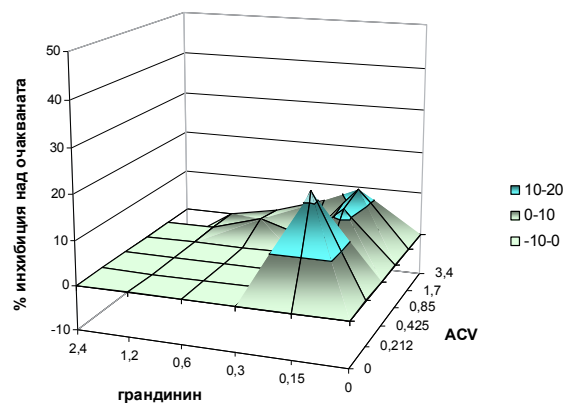
a)

b)

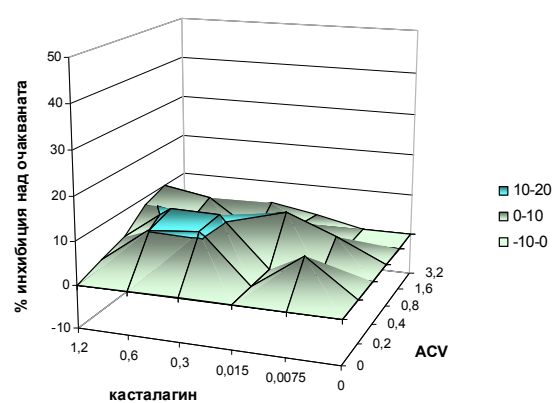

c)

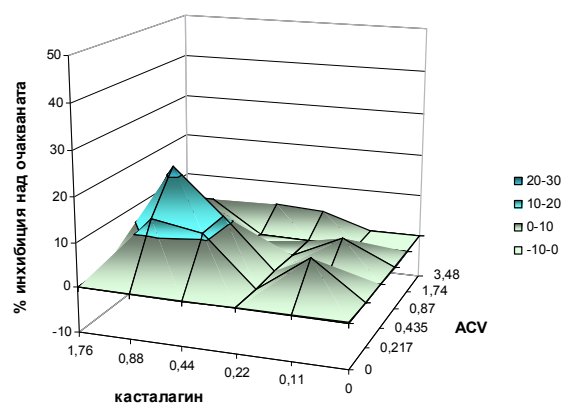

Фиг. 3. Комбиниран антивирусен ефект на гандинин и ACV върху репликацията на HSV-1 (щам Victoria), отчетен чрез:
a) микроплако-редуциращ тест; b) NR;
c) MTT

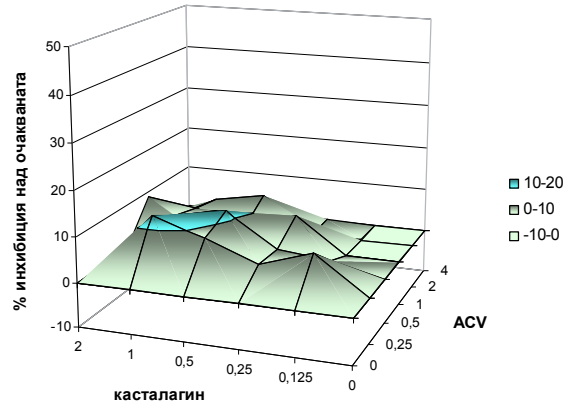
a)

b)

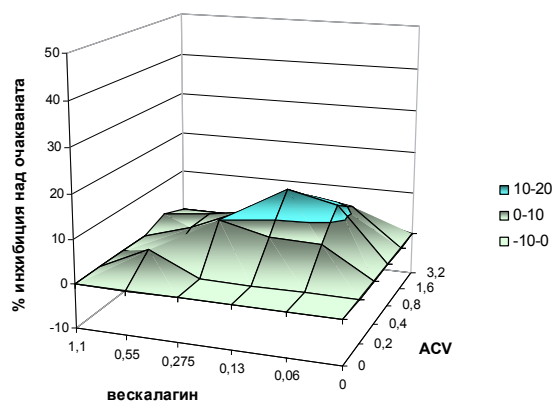
c)

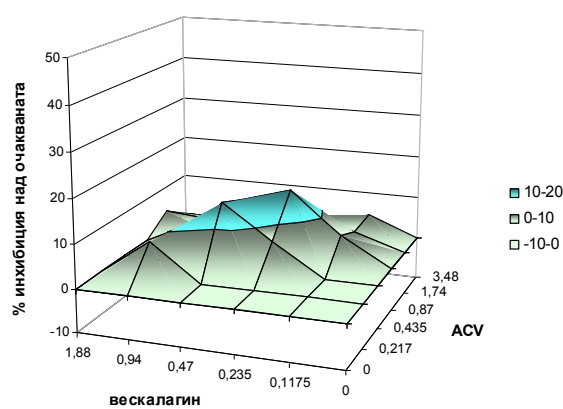
Фиг. 4. Комбиниран антивирусен ефект на касталагин и ACV върху репликацията на HSV-2 (щам Bja), отчетен чрез:
a) микроплако-редуциращ тест; b) NR;
c) MTT

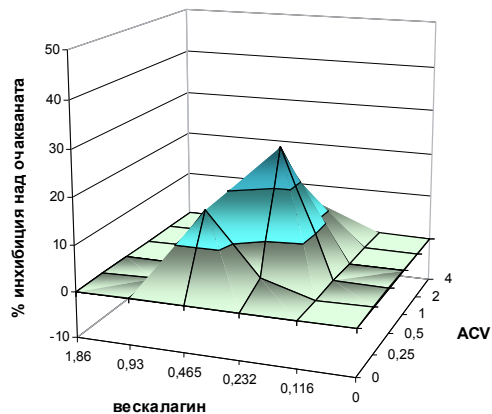
a)

b)

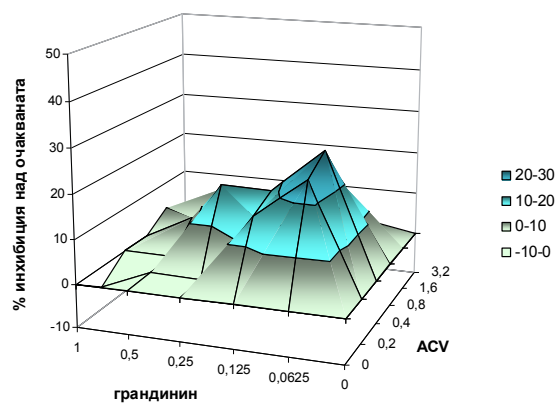

c)

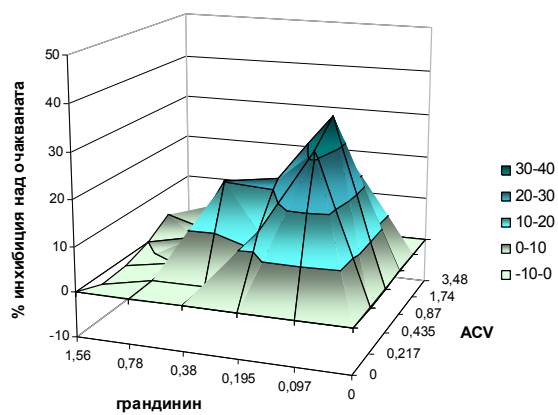

Фиг. 5. Комбиниран антивирусен ефект на вескалагин и ACV върху репликацията на HSV-2 (щам Bja), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

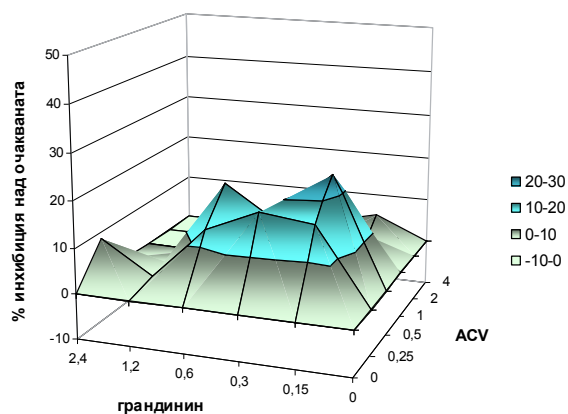
a)

b)

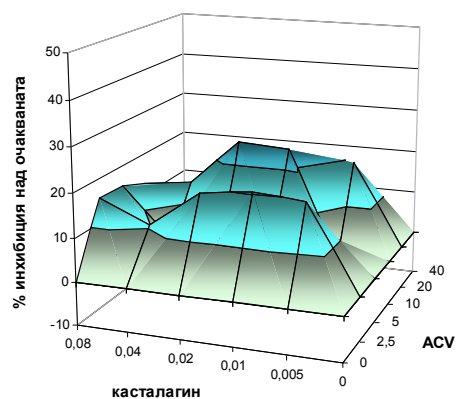

c)

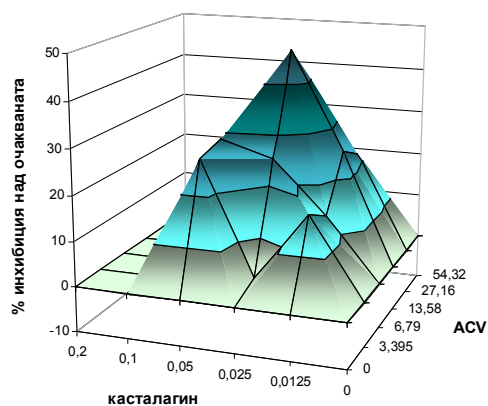

Фиг. 6. Комбиниран антивирусен ефект на грандинин и ACV върху репликацията на HSV-2 (щам Bja), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

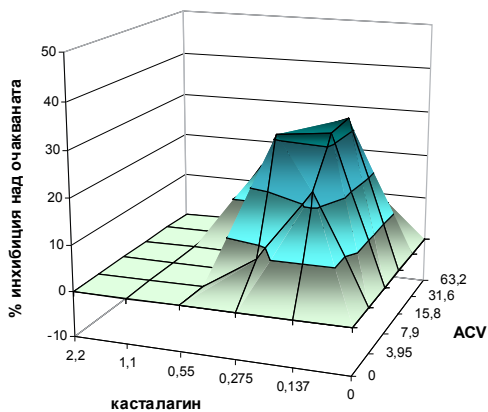
a)

b)

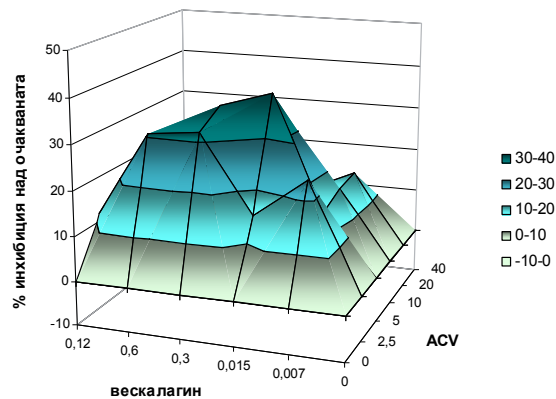

c)

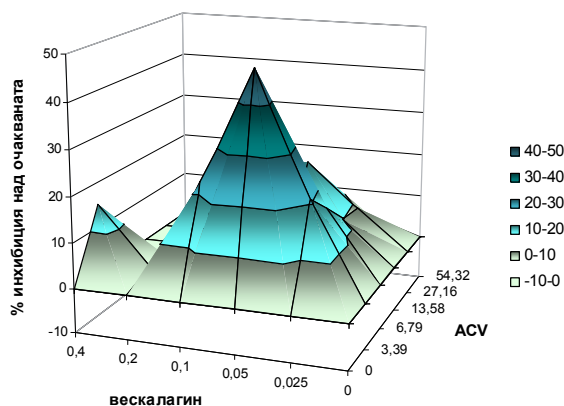

Фиг. 7. Комбиниран антивирусен ефект на касталагин и ACV върху репликацията на HSV-1 (щам R-100), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

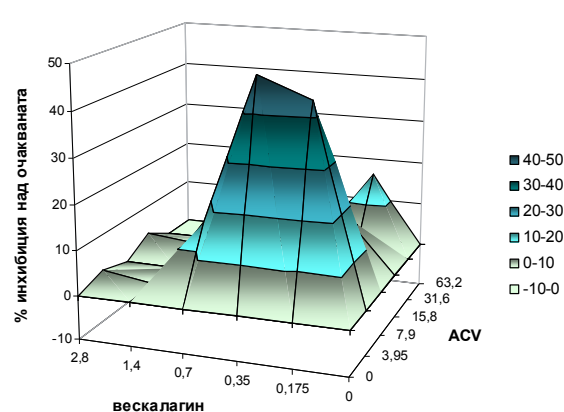
a)

b)

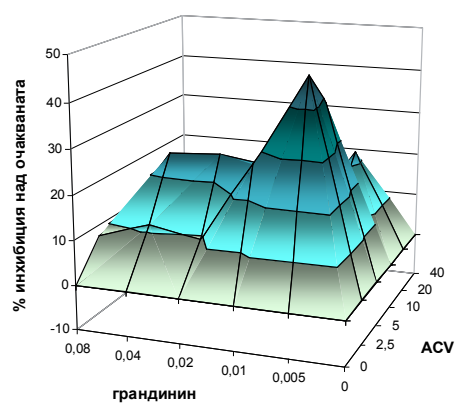

c)

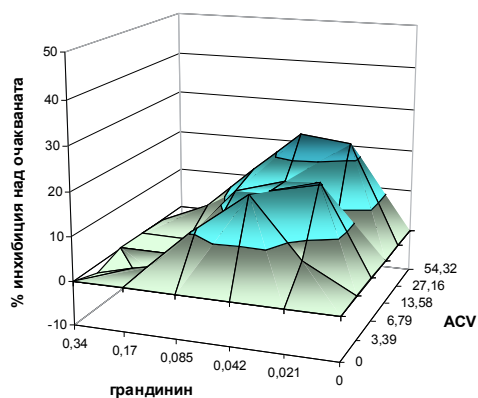

Фиг. 8. Комбиниран антивирусен ефект на вескалагин и ACV върху репликацията на HSV-1 (щам R-100), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

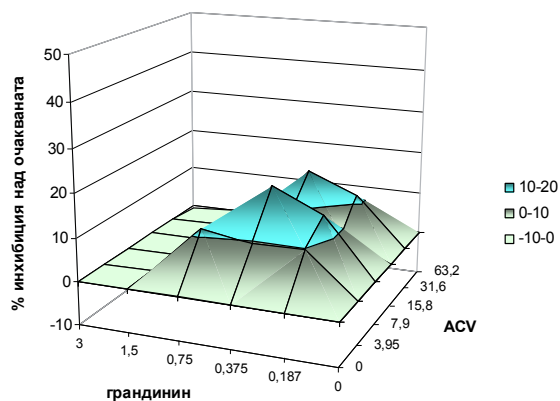
a)

b)

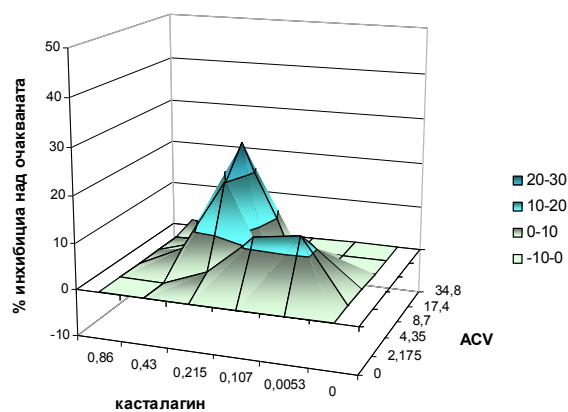

c)

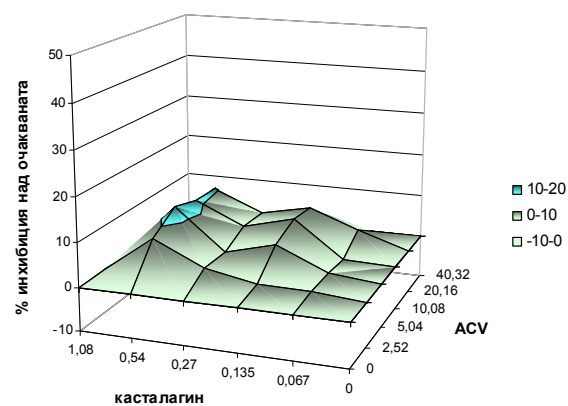

Фиг. 9. Комбиниран антивирусен ефект на грандинин и ACV върху репликацията на HSV-1 (щам R-100), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

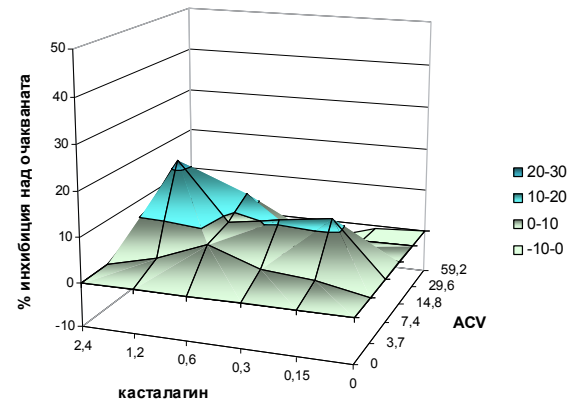
a)

b)

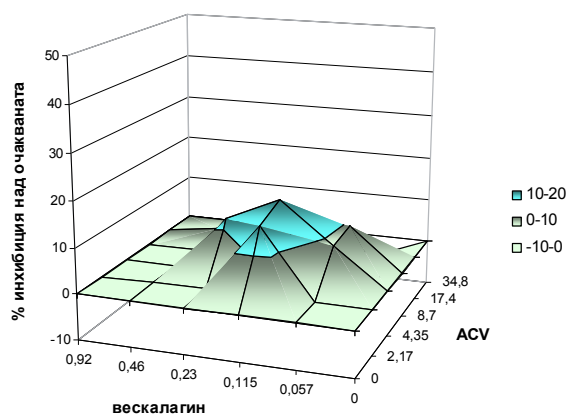

c)

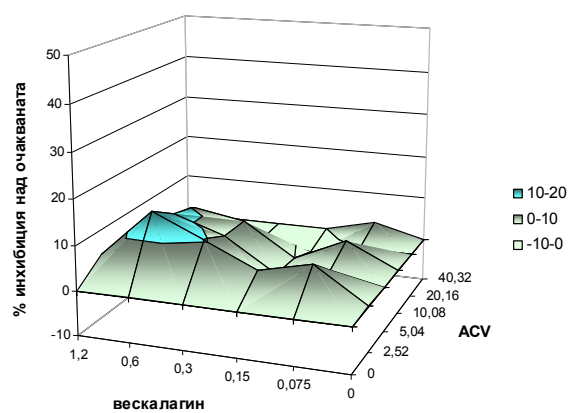

Фиг. 10. Комбиниран антивирусен ефект на касталагин и ACV върху репликацията на HSV-2 (щам PU), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

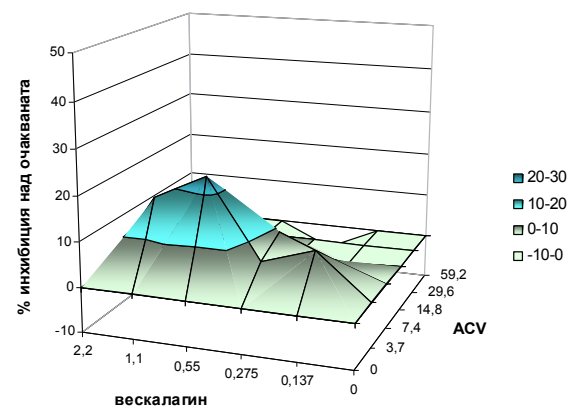
a)

b)

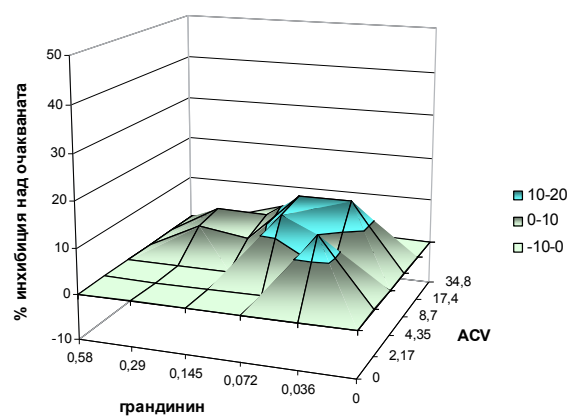

c)

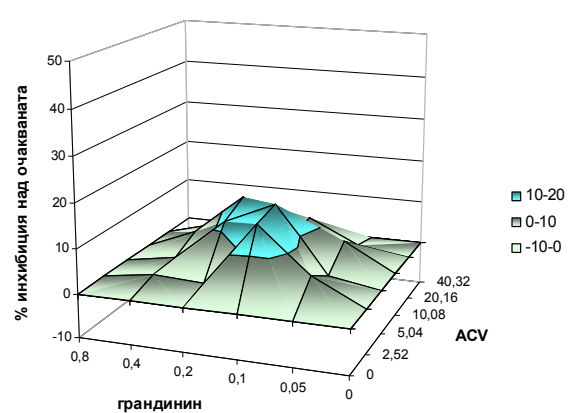

Фиг. 11. Комбиниран антивирусен ефект на вескалагин и ACV върху репликацията на HSV-2 (щам PU), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

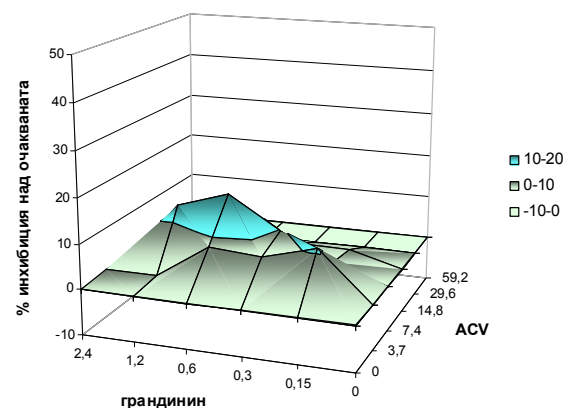
a)

b)

c)

Фиг. 12. Комбиниран антивирусен ефект на грандинин и ACV върху репликацията на HSV-2 (щам PU), отчетен чрез:
а) микроплако-редуциращ тест; б) NR;
с) MTT

3.2.4. Комбиниран антивирусен ефект на елагитанините с ACV срещу резистентния на ACV HSV-2 щам PU.

Комбинациите тествани върху резистентния на ACV щам PU на HSV-2 имат същия характер, както при тестването им върху щам Вја. Най-силен синергичен ефект се получава при комбинацията с грандинина, с малко по-ниски стойности е комбинацията с касталагина, следвана от комбинацията с вескалагина. И трите използвани метода дават близки стойности на синергизъм.

При комбинираният ефект на касталагина с ACV се установява отчетлив синергичен ефект, както и адитивен ефект при високите концентрации на веществата.

За комбинацията на вескалагин с ACV върху резистентния на ACV HSV-2 щам PU и по трите теста на отчитане се получава умерен синергизъм, с адитивна зона при високите концентрации и слаб антагонистичен ефект.

Ефектът на комбинацията на грандинин плюс ACV при прилагане на микроплако-редуциращия тест и чрез теста за инхибиране на цитопатичния ефект и оцветяване с NR отчита силен синергизъм, докато чрез оцветяване с МТТ се установява умерен синергизъм.

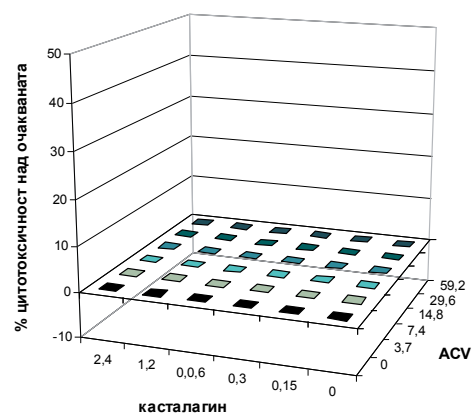
3.2.5. Определяне на комбинираната цитотоксичност.

За да бъде една комбинация ефективна и значима е желателно тя да не показва синергичен цитотоксичен ефект. Затова ние определихме ефекта от комбинираната цитотоксичност на изследваните комбинации, като отчитането се правеше на 48^{-ия} и 72^{-ия} час както при съответните комбинации. Тествани бяха само по една комбинация на всяко вещество с ACV за всеки от горе посочените часове, в която веществата са използвани в най-високи концентрации, като сме предположили, че при другите комбинации токсичността ще е по ниска. Получените данни за комбинирания цитотоксичен ефект се обработваха по тридименсионалния модел на Prichard и Shipman. Резултатите показват, че при никоя от тестваните комбинации не се наблюдава синергичен цитотоксичен ефект, а само адитивен ефект и при комбинациите с вескалагина и грандинина на 48^{-ия} час има слаб антагонистичен ефект, който е по-скоро адитивен. От тези резултати може да се направи заключение, че тестваните от нас комбинации са значими, и биха били перспективни при опити *in vivo*.

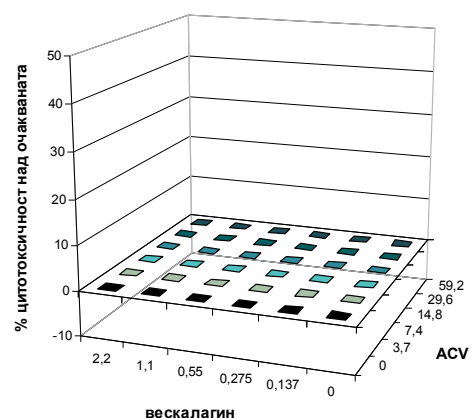
Тези резултати показват, че елагитанините касталагин, вескалагин и грандинин, и близки по структура до тях вещества могат да представляват значими антихерпесни агенти, способни да нарушават някои от етапите на вирусната репликация.

Нашите резултати, както и резултатите на други автори показват, че комбинирането им с ACV е още едно доказателство, че продукти от семейството на полифенолите, към което принадлежат елагитанините заслужават внимание като бъдещи химиотерапевтици, които да се прилагат срещу херпесни инфекции.

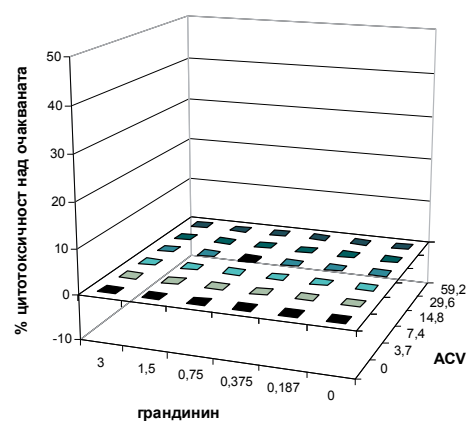
a)

b)

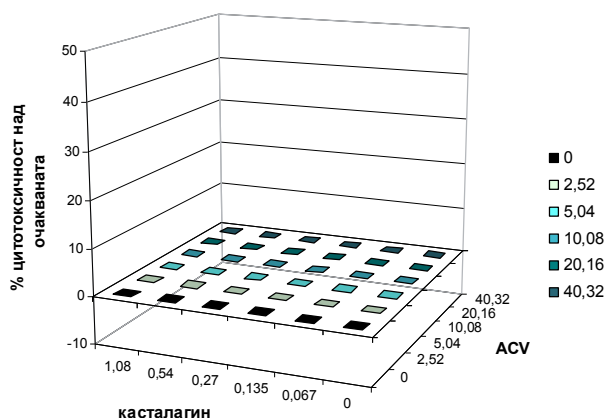

c)

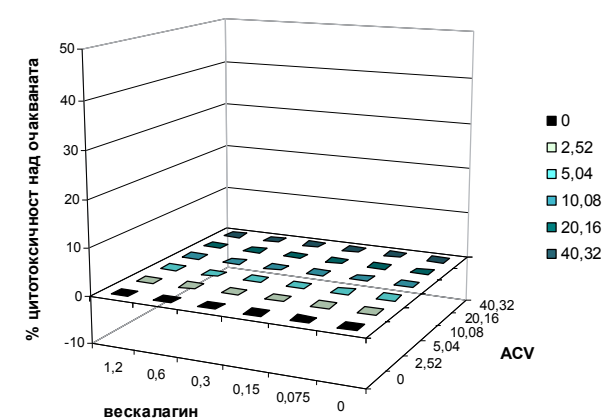

Фиг. 13. Комбинирана цитотоксичност на елагитанините и ACV на 72^{-ия} час чрез оцветяване с МТТ: а) комбинация с касталагин; б) комбинация с вескалагин; в) комбинация с грандинин

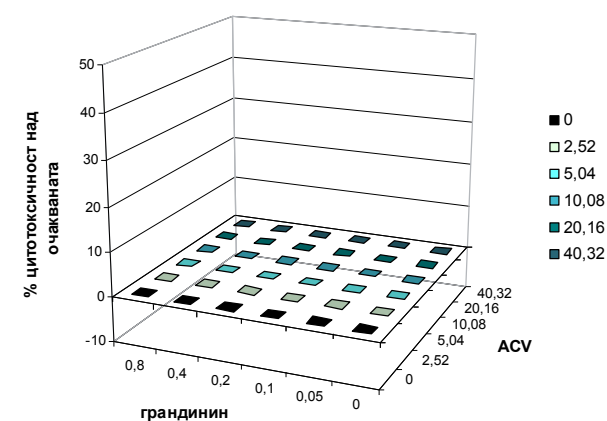
a)

b)

c)

Фиг. 14. Комбинирана цитотоксичност на елагитанините и ACV на 72^{-ия} час чрез оцветяване с NR: а) комбинация с касталагин; б) комбинация с вескалагин; в) комбинация с грандинин

4. Изводи

1. Елагитанините касталагин, вескалагин и грандинин показват по-голяма токсичност в сравнение с ACV, както приложени върху стационарни клетки, така и върху растящи.
2. От изследваните елагитанини най-висока анти херпесвирусна активност, близка до тази на ACV притежава касталагина.
3. И трите елагитанина имат отчетливо по-силен ефект върху репликацията на HSV-1 в сравнение с HSV-2.
4. И трите елагитанина притежават антихерпесна активност при сравнително ниски вирусни дози. При увеличаване на вирусната доза активността им значително намалява.
5. Комбинираният антивирусен ефект на касталагин, вескалагин и грандинин с ACV върху репликацията на HSV-1 и HSV-2 е с подчертан синергичен характер.
6. Комбинираният цитотоксичен ефект на изследваните комбинации е с адитивен характер.
7. При определяне кинетиката на ефекта на касталагин върху репликацията на ACV чувствителния HSV-1 щам може да се заключи, че касталагина засяга по-ранните етапи във вирусния репликативен цикъл.
8. Касталагина оказва влияние върху извънклетъчните HSV-1 вириони, както и върху адсорбцията на вируса върху клетката, като инхибиращ ефект се отчита след 30 min.

5. Приноси

1. Охарактеризиране на нова група съединения с избирателен противохерпесен ефект с нуклеозидна природа, подтискащи репликацията на HSV-1 и HSV-2 и оказващи ефект върху ACV-резистентни щамове на тези вируси [с използване на методическата система, приета от Food-and-Drug Administration (FDA, САЩ) и от Международната организация за антивирусни изследвания (ISAR)].
2. Комбинациите на тези съединения с ACV е с изразен синергичен характер, което открива перспективи за тяхното приложение като противохерпесни средства.

6. Публикации свързани с дисертационния труд

Vilhelmova, N., Jacquet, R., Quideau, S., Stoyanova, A., Galabov, A.S. Three-dimensional analysis of combination effect of ellagitannins and acyclovir on herpes simplex virus types 1 and 2. Antiviral Res. 2011; 89(2): 174-181.

N. Vilhelmova-Ilieva, S. Quideau, A. S. Galabov. Combination effect of ellagitannins and acyclovir on the replication of herpes simplex virus type 1. Second congress of virology with International Participation. Sofia, Bulgaria, 28-31 May, 2008; 121-128.

Vilhelmova-Ilieva, N., Quideau, S., Galabov, A. S. Synergistic effects of ellagitannins with acyclovir on the replication of herpes simplex virus type 2. Twelfth Congress of the Bulgarian Microbiologists with International Participation, Yundola, Bulgaria, October 11-14, 2010, (in press).

7. Участия в научни конференции свързани с дисертационния труд

Vilhelmova-Ilieva, N., Quideau, S., Galabov, A. S. Combination effect of ellagitannins and acyclovir on the replication of herpes simplex virus type 1. Second congress of virology with International Participation. Sofia, Bulgaria, 28-31 May, 2008; 121-128.

Vilhelmova-Ilieva, N., Quideau, S., Galabov, A. S. Synergistic effects of ellagitannins with acyclovir on the replication of herpes simplex virus type 2. Twelfth Congress of the Bulgarian Microbiologists with International Participation, Yundola, Bulgaria, October 11-14, 2010.

Vilhelmova, N., Jacquet, R., Quideau, S., Stoyanova, A., Galabov, A.S. Ellagitannins as a new highly efficient inhibitors of HSV replication in vitro and synergists of ACV. The 24th International Conference on Antiviral Research, 8-11 May, 2011, Sofia, Bulgaria.

Вилхелмова, Н., Жаке, Р., Кидо, С., Стоянова, А. и Гълъбов, А.С. Нови инхибитори на репликацията на вируси херпес симплекс. Тържествено честване и юбилейна научна сесия – 65 години институт по микробиология “Стефан Ангелов”, 14-15 март, 2012, София.